

75

Carles Marcet

**IGNASI DE LOIOLA:
UN ITINERARI VITAL**

IGNASI DE LOIOLA: UN ITINERARI VITAL

Carles Marcet, sj.

1. PRETENSÍO	3
2. PRESENTACIÓ: UN ITINERARI VITAL	5
2.1. «Només vivia per les vanitats del món»	5
2.2. L'experiència fundant de Manresa	6
2.3. «En tot estimar i servir»	7
2.4. La «realitat» com a «medi diví»	8
2.5. A l'estil de Jesús	8
2.6. «Sentir la voluntat de Déu»	9
3. SELECCIÓ DE TEXTOS IGNASIANES	11
3.1. L'anticipació de l'amor de Déu	11
3.2. Respondre a l'amor: lloar, servir, estimar	14
3.3. En tot	16
3.4. Com Crist	18
3.5. Cap a la plena comunió en Déu	22
4. QÜESTIONS PER A PREGAR I/O COMPARTIR EN GRUP	25
NOTES	27

Carles Marcet, sj. Llicenciat en teologia. Ha estat durant anys rector de parròquia al barri de Bellvitge (L'Hospitalet del Llobregat) i acompanyant i divulgador dels Exercicis en comunitats populars. Actualment forma part de l'equip del Centre Internacional d'Espiritualitat de la Cova de Manresa on és el coordinador del «Curs d'immersió ignasiana» i del curs «Dos mesos de reciclatge en teologia».

Aquest quadern compta amb la col·laboració de la Direcció General d'Afers Religiosos del Departament de Governació i Relacions Institucionals

Generalitat de Catalunya
**Departament de Governació
i Relacions Institucionals**

Edita Cristianisme i Justícia - Roger de Llúria, 13 - 08010 Barcelona
Tel. 93 317 23 38 - E-mail: info@fespinal.com - www.cristianismeijusticia.net
Imprimeix: Edicions Rondas S.L. - Depòsit Legal: B 1826-2015
ISBN: 978-84-9730-349-1 - ISSN: 2014-6531 - ISSN (ed. virtual): 2014-6558

Traducció del castellà: Santi Torres - Correcció i revisió del text: Eulàlia Nuet Badia
Maquetació: Pilar Rubio Tugas - Febrer 2015

Protecció de dades: La Fundació Lluís Espinal li comunica que les seves dades estan registrades a un fitxer de nom BDGACIJ, titularitat de la Fundació Lluís Espinal. Només es fan servir per a la gestió del servei que li oferim i per mantenir-lo informat de les nostres activitats. Pot exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició dirigint-se per escrit al c/ Roger de Llúria 13, 08010 Barcelona.

1. PRETENSÍO

Aquest quadern no pretén ser un estudi erudit sobre Ignasi de Loiola ni sobre la seva espiritualitat. Simplement vol ajudar persones o grups a reflexionar, pregar i compartir l'experiència espiritual d'Ignasi, amb la finalitat que el seu singular pelegrinatge interior pugui inspirar també el nostre en seguiment de Jesucrist.

Crec, sincerament, que l'itinerari d'Ignasi ens proposa alguna cosa que avui és especialment necessària per a tota persona que vulgui viure «amb esperit», a saber, la urgència de viure tota la nostra vida i tot en la nostra vida, des d'una profunda i personal experiència de Déu. I això en un món plural i globalitzat, on, per un costat, Déu ja no és una realitat «socialment òbvia, evident o natural» i, per l'altre, on els cristians seguim aspirant a viure el nostre seguiment de Jesucrist no com una relíquia supervivent i anecdòtica del passat, sinó com una aportació significativa per al present. Com Ignasi, aspirem a poder dir alguna cosa creïble de part de Déu –perquè Déu ens l'ha comunicada primer, i així ho hem experimentat– que pugui ajudar les persones que ens envolten.

Per això, després d'una presentació general de l'itinerari vital –interior i exterior– d'Ignasi de Loiola, oferim una selecció de textos seus. D'Ignasi ens han arribat una sèrie de frases que s'han popularitzat i que hem sentit repetidament. Però la riquesa dels seus escrits és immensa i no tan coneguda. Oferim, doncs, un petit recull –ordenat segons el seu propi itinerari– de fonts que van des de la seva Autobiografia [Aut.] fins al llibre dels Exercicis Espirituals [EE], passant per les Constitucions de la Companyia de Jesús i per una abundant correspondència dirigida a un públic molt plural.

Alguns dels textos que trobarem, els escriu Ignasi sent laic, altres sent ja prevere i, finalment, altres com a superior general de la Companyia de Jesús. Els escrits van dirigits a persones laiques, a clergues, a jesuïtes concrets o a la Companyia de Jesús en general. En qualsevol cas, crec que avui ens poden ajudar a aprofundir en la nostra pròpia experiència personal de Déu, sigui quin sigui el nostre estat i condició.

2. PRESENTACIÓ: UN ITINERARI VITAL

L'itinerari vital d'Ignasi de Loiola, a tenor del que ell mateix ens explica en la seva autobiografia, transcorre des d'un home que «només vivia per les vanitats del món» [Aut. 1],¹ fins a un home «sempre creixent en facilitat de trobar Déu» [Aut. 99].

2.1. «Només vivia per les vanitats del món»

Educat en la seva adolescència i joventut en ambients cortesans, primer al servei del comptador major del Regne de Castella, Juan Velázquez de Cuéllar, molt proper a la família reial, i més tard al servei del duc de Nájera i virrei de Navarra, Ignasi s'impregnà dels valors que marquen la pauta d'una vida cortesana i cavalleresca. Valors que ell resumeix breument com a «vanitats del món» i que s'expressarien en un obert desig d'aconseguir el major èxit i de lluitar per autoafirmar-se en el cim més alt possible. Un personatge, doncs, que viu encorbat sobre si mateix, buscant, per sobre de tot, «valer més», «ser més estimat», «ser més valorat i tingut en compte».

Aquest viure d'Ignasi centrat en l'«autoafirmació» quedà ben palès en la seva obstinació a l'hora de defensar a mort, al servei dels Reis Catòlics i davant les escomeses de l'exèrcit francès, la fortificació de Pamplona, contra el parer de tothom. Precisament en aquesta batalla, una bala de canó li deixarà molt malparada una cama i això l'obligarà a un llarg i solitari repòs a la seva casa natal de Loiola. Allà, entre solitud, avorriment, introspecció, imaginació i lectures de vides de sants i de la vida de Jesús –perquè no hi havia a casa els llibres de gestes cavalleresques amb què tant es delectava– va començar a obrir-se en el seu interior un insospitat rumb vital. L'auscultació dels moviments alternants i dispersos que es van esdevenint en el seu interior, el portaren a con-

siderar una nova possibilitat i a inclinar-se per ella: ser cavaller, però com els sants al servei de Jesucrist, que és el major i únic Senyor a qui veritablement val la pena servir. Amb aquest fort desig i amb la intenció de pelegrinar a Terra Santa, partí de Loiola ja restablert de les seves ferides.

2.2. L'experiència fundant de Manresa

No estava previst en el seu programa, però es va haver d'aturar gairebé un any a Manresa. Serà una interrupció providencial. Vist en perspectiva, ja al final de la seva vida, quan narra la seva autobiografia, Ignasi reconeixerà que a Manresa «Déu el tractava com un mestre d'escola tracta un nen quan l'ensenya» [Aut. 27]. De fet, a Manresa, després d'un temps tranquil en el qual Ignasi buscava servir el seu nou Senyor a imitació dels sants, amb un estil de vida auster, penitent i allunyat del món, experimentarà un llarg temps de seque-dat i desolació, sentiments que fins llavors no havia notat. El problema, i n'anirà prenent consciència a poc a poc, era que, tot i que havia decidit servir un nou Senyor, el seu patró de funcionament intern continuava sent l'antic: seguia sent el cavaller que busca fer grans proeses en servei del seu Senyor per a més distingir-se. Segueix movent-lo l'encorbament sobre si mateix; l'afany de conquesta i guanyar mèrits davant el seu Senyor. Cert que hi ha en ell un impuls generós, però encara és un impuls molt cec i autocentrat.

En aquesta tessitura el Senyor li anirà ensenyant una lliçó fonamental,

que amb els anys reconeixerà i valorarà d'aquesta manera: «en tot el curs de la seva vida, fins més enllà dels seixanta-dos anys, recollint tots els ajuts rebuts de Déu i totes les coses apreses, encara que les ajunti en una de sola, no li sembla haver obtingut tant com en aquella única vegada» [Aut. 30].

Aquí fa referència a l'experiència profunda que va tenir a Manresa, coneguda com la «il·lustració del Cardener». L'experiència s'havia anat preparant entre les fosques nuvolades de la desolació fins que se li va obrir una nova llum, en altres paraules: «va ser il·lustrat». En què consistia aquesta il·lustració, que li vingué després de quatre llargs mesos de desolació? A adonar-se internament que al seu Senyor, no fa falta conquerir-lo amb obres, mèrits o penitències, perquè ja està a favor nostre. D'entrada el que se'ns demana no és *que fem*, sinó *que ens deixem* fer per ell. El primer que busca no són les nostres accions de mèrit, sinó la nostra persona entregada al seu amor. Perquè ell no és un «amo», sinó que és «l'Amor». Així, dins l'itinerari espiritual, el primer no és l'amor que nosaltres posem, sinó l'amor de Déu que se'ns anticipa: ell ens va estimar primer. Percebre això existencialment és una «il·lustració», perquè des d'allí les coses de sempre i totes elles, es veuen d'una manera nova i orgànica.

Tot té, doncs, com a punt de partida, la gràcia, l'amor i la misericòrdia de Déu que se'ns dona anticipadament. Per tant, no és estrany que quan Ignasi proposa a d'altres viure la seva experiència de Déu mitjançant els Exercicis, les primeres paraules que hi figuren

siguin «l'home és creat». Tota la creació, tot ésser humà i tota vida són l'anticipació de l'amor de Déu. Déu ens precedeix amb el seu amor. A nosaltres ens correspon acollir-lo, seguir-lo i perseguir-lo.

Aquesta experiència manresana marcarà fortament el pelegrinatge d'Ignasi, ja que, en el fons, a partir de llavors consistirà a anar-la aprofundint. Ignasi surt de Manresa no solament amb una nova experiència personal de Déu, sinó també amb una nova experiència personal del món, de la realitat. Aquell món que defugia, tancat en la seva cova de penitent, ara s'il·lumina com el lloc on Déu l'estima, el busca, l'espera. Es produeix en Ignasi una «conversió al món». Un món que, en les seves ambigüitats, llums i ombres, descobreix com a volgut i estimat per un Déu que vol redimir-lo. Un món abatut i desolat, però que, precisament per això, ens està convidant a ubicar-nos-hi sent portadors de consol i misericòrdia. En altres paraules: es tracta de servir el Déu de la Vida en les criatures que tant estima. Aquesta és la manera que Ignasi troba per a respondre a «l'acte primer», a «l'amor que ens precedeix»: agraint-lo, lloant-lo i servint-lo en el món. Per això, veiem com a partir d'aquest moment del seu pelegrinatge, Ignasi anirà buscant formes per a lloar i servir Déu, i per a correspondre agraïdament a l'amor rebut. Així el veurem a Terra Santa i, en no poder-s'hi quedar, a Barcelona, Alcalà i Salamanca estudiant, ja que tot el seu desig era donar a conèixer a d'altres el que havia experimentat i per a fer-ho necessitava estudiar. Després a París començant a

aglutinar un primer grup de companys i també enfortint els seus estudis... Per això, també en els Exercicis, després d'aquelles primeres paraules («l'home és creat») Ignasi prossegueix «per lloar, reverenciar i servir Déu nostre Senyor». Al qui s'ha descobert banyat per l'amor misericordiós de Déu, la reacció d'agraïment li surt espontània, i la millor manera que els humans tenim per a agrair «tant de bé rebut» és posar-lo al servei (retornar-lo) a qui ens l'ha regalat primer.

2.3. «En tot estimar i servir»

Ignasi vol i desitja posar aquest agraïment «en tot» i no «en part». És a dir, «del tot» (enterament) i «en tot», en totes les coses. Ben conegut és el lema ignasià «en tot estimar i servir». I tot és tot. Així, en el seu itinerari, veurem el pelegrí lloant i servint per amor a Déu en molts llocs i situacions. Per exemple, estant a la presó a Salamanca per ordre de la Inquisició. Ell mateix diu: «Doncs jo us dic que no hi ha tants grills ni cadenes a Salamanca, que no desitgi encara més per amor de Déu» [Aut. 69]. I així el veurem en els estudis, servint i vivint als hospitals, o pels camins sol i a peu, o reunint una comunitat de companys, o oferint l'experiència dels Exercicis, o ensenyant el catecisme a nens, o proposant a la seva terra a les autoritats noves ordenances que ajudin les persones a una vida més recta i menys viciosa, o visitant els familiars dels seus companys a Espanya. I ja a Roma, havent estat fundada la Companyia i elegit ell com a superior general, atenent la correspondència de com-

panys que començaven a dispersar-se per tot el món, o fundant la Casa de Santa Marta per a atendre les prostitutes de la ciutat i una confraria que prengué al seu càrrec la fundació, o creant un centre de catecumenat per a l'atenció i acollida de jueus conversos, o formant els novicis que ingressaven a la Congregació, o... En tot servir i estimar!

2.4. La «realitat» com a «medi diví»

Això també ho vol deixar clar de bon principi en la proposta dels Exercicis. Una vegada afirmat que «l'home és creat per a lloar, reverenciar i servir Déu» se li pregunta per totes les altres coses indicant que «són creades per a l'home perquè l'ajudin a aconseguir el fi per al qual és creat» [EE 23]. Aquest «tot» és el que podríem anomenar simplement «la realitat»: la salut i la malaltia, la riquesa i la pobresa, l'èxit i el fracàs, les relacions humanes, les institucions, la família, la comunitat, els diners, el temps de lleure... Aquest «tot», ambigu en la seva pluriformitat, ve a ser «medi diví», lloc, manera, espai i àmbit on viure la relació amorosa, agraïda i servicial amb Aquell que se'ns ha anticipat estimant-nos. Així, el pelegrí ens convida a peregrinar per aquesta realitat amb una disposició fonamental de llibertat: estimant-ho tot –ja que tot pot ser medi diví, oportunitat de trobada amorosa amb Déu– sense quedar posseït per res –ja que res de la realitat no és Déu–, buscant, «només desitjant i elegint el que més ens condueix al fi per al qual som creats» [EE 23].

Per això l'espiritualitat del pelegrí, l'espiritualitat ignasiana, permet i inte-

gra una pluralitat de tasques i treballs concrets i diversos –en hospitals i en col·legis, als sindicats i al si de les comunitats cristianes, com a catequista o com a arquitecte, en un barri o en un poble, en tasques socials, polítiques, educatives o explícitament religioses, etc. L'únic essencial és que, *en tot* això, el que es pretén i busca és estimar i servir Déu i ajudar el pròxim. D'una manera rotunda ho escrivia ja fa uns quants anys Karl Rahner en un preciós llibret en el qual parla per boca de sant Ignasi: «Hauríeu d'examinar constantment si tota la vostra activitat serveix a aquest fi. I, si és així, llavors pot perfectament un de vosaltres ser biòleg i dedicar-se a investigar la vida anímica dels escarabats».²

2.5. A l'estil de Jesús

El pelegrí, però, no volia pas *estimar i servir en tot* de qualsevol manera. Buscava una manera i un *estil concrets*, que eren *els de Jesús*. Aquesta espècie de passió per Jesús que tan intensament vivia ja s'havia començat a despertar els mesos de convalescència a Lloïola, on li van donar a llegir una Vida de Crist, perquè a casa seva no hi havia els llibres de cavalleria que tant li agradaven. Així va començar a covar la idea de pelegrinar a Jerusalem, la terra de Jesús, el seu nou Senyor. D'una manera molt afectiva expressa en el seu relat autobiogràfic la seva estada a Jerusalem i la impossibilitat de quedar-s'hi, que era el que realment desitjava. Els mateixos monjos de Montserrat, que l'havien conegut uns anys abans, ja deien d'ell que «aquest pelegrí és boig

per nostre Senyor Jesucrist». I més endavant, reunit ja el grup de companys de París a Venècia, en preguntar-se pel seu nom i identitat de grup, no van trobar millor nom que el de «companys de Jesús», ja que ell era el seu únic cap, el que els havia convocat en comunitat i el que inspirava el seu estil i manera de procedir.

Aquest amor apassionat del pelegrí per Jesús es veurà confirmat arribant a Roma, en una altra intensa experiència espiritual, a la capella de la Storta. En la seva autobiografia Ignasi ens explica que allà «va veure clarament que Déu Pare el posava amb el Crist, el seu Fill» [Aut. 96]. Si a Manresa havia experimentat la invitació de Déu a buscar-lo, estimar-lo i servir-lo en totes les coses, ara, a prop de Roma, experimenta un estil concret de buscar, estimar i servir: l'estil de Jesús; amb ell i com ell, acompanyant-lo en la seva missió —carregant la creu— d'apropar la humanitat a Déu.

Naturalment, aquesta passió per Jesús, en el doble sentit de la paraula —apassionament i solidaritat amb les seves penes, fatigues i patiments— és present d'una manera nuclear en l'experiència mistagògica dels Exercicis proposats per Ignasi, en la qual es convida l'exercitant a acompanyar els misteris de la vida, mort i resurrecció de Jesús, ponderant amb molt d'afecte i reflectint, això és, consentint que la seva vida es reflecteixi en la pròpia, de manera que sigui Crist mateix qui visqui en mi i la seva vida la que es manifesti en el meu cos (2Co 4,10). Per això es demana també a l'exercitant que no cessi de demanar, voler i desitjar «coneixement intern del Senyor, que per

mi s'ha fet home, perquè més l'estimi i el segueixi» [EE 104].

Agrair, estimar i servir en tot Aquell que ens ha sortit a l'encontre estimant-nos anticipadament, i fer-ho en seguiment apassionat i a l'estil de Jesús, aquesta podria ser una formulació sintètica del pelegrinatge ignasià, del sentit de la seva existència. És la manera, en paraules seves, de «salvar l'ànima». La meta d'aquest pelegrinatge és Déu mateix: la Trinitat, comunitat i comunió de Persones, en què definitivament l'ésser humà sana, descansa i queda plenificat després del seu pelegrinatge. Ignasi busca, ja ara en totes les coses i al final de totes elles, *la plena comunió en Déu*. Per això el seu centre vital està posat més enllà de tot i, a la vegada, en tot. Per això el seu viure és sacramental: constant seguiment de les petjades del Senyor —que a vegades apareixen on menys esperem—, estimant-les i abraçant-les sense retenir-les ni posseir-les, sinó seguint el camí que assenyalen cap a la plena i definitiva comunió en Déu, allà on Déu ja ho serà tot en tots (1Co 15,28).

2.6. «Sentir la voluntat de Déu»

Alguna cosa d'això es deixa entreveure en la fórmula escrita —que no és teòrica, sinó vivencial— amb què Ignasi acabava moltes de les seves cartes, i que diu així: «acabo pregant a la seva divina bondat que ens doni la gràcia perquè puguem sentir la seva divina voluntat i la puguem complir plenament».³ El que es busca és «sentir la voluntat de Déu». De primer i fonamentalment, la voluntat de Déu no és que fem tal cosa o tal altra, sinó el que Déu vol, el que Déu

estima. I el primer que Déu vol i estima no són les nostres obres, sinó a nosaltres mateixos, la nostra persona i tot el nostre ésser. Ignasi, doncs, demana la gràcia perquè sentim viu l'amor de Déu per nosaltres i en nosaltres. Que sentim que ens estima i ens busca i ens espera. Que el nostre pelegrinatge és caminar cap a la plena comunió amb ell i en ell en totes les coses, assaborint aquesta comunió ja ara i fins a la definitivitat. Així, «complir la voluntat de Déu», en el fons, no és altra cosa que meta i destinació, «la salvació de la nostra ànima», en paraules d'Ignasi. I això, una vegada més, «en totes les coses»: en el nostre obrar i en el nostre patir, en el nostre treballar i en el nostre descansar, en els moments de solitud i en els de comunitat, en el pensar i en el sentir, en els èxits i en els fracassos, en les passions doloroses i en els apassionaments vibrants, contemplant i actuant, exercitant la llibertat o la memòria, l'enteni-

ment i la voluntat... Perquè tot això és, en definitiva, do de Déu perquè Déu disposi en mi de tot i, així, ell i jo anem establint una relació cada vegada més comunional. Per a això, com afirma el pelegrí al final dels Exercicis, l'únic necessari és l'amor i la gràcia de Déu [EE 234]. Tant de bo internament el sentim i ens deixem conduir plenament per ella.

Presentem tot seguit uns textos seleccionats de sant Ignasi –amb algunes breus anotacions introductòries o notes aclaridores quan calgui– ordenats en apartats, seguint el fil conductor d'aquesta introducció que ve marcat per aquests paraules: l'amor de Déu que se'ns anticipa; agraint-lo, lloant-lo i servint-lo; en totes les coses; a l'estil de Jesús i com Jesús; cap a la plena comunió en Déu.

3. SELECCIÓ DE TEXTOS IGNASIANES

Ignasi relata la seva autobiografia al final de la vida. Evoca els esdeveniments exteriors i interiors que van passar fa temps. Evidentment hi ha moltes llacunes, però, curiosament, hi ha molts detalls guardats gelosament en el cor que, precisament pel temps que ha passat, es tornen més significatius.

3.1. L'anticipació de l'amor de Déu

Així, evoca del seu temps de solitud i convalescència a Loiola, un sentiment encara molt primerenc però consolador d'obertura al Creador. Després de la seva època manresana més crítica i dura (escrúpols, temptació de suïcidi, desesperació...) li brolla el record d'una pregària espontània i directa: només en el Creador ens podem sostenir i fonamentar. Superada la crisi expressa el seu reconeixement d'haver experimentat l'amor i la misericòrdia de Déu que és el que l'ha alliberat. Per això la continuació del seu pelegrinatge no podrà ser concebuda sense assentar-se bé en aquest únic fonament: la confiança només en ell.

«La consolació més gran que tenia era mirar el cel i els estels, i ho feia sovint i bona estona perquè en treia una força molt gran per a servir nostre Senyor.» [Aut. 11]

«Començà a fer crits a Déu vocalment: "Socorreu-me, Senyor, que no trobo cap remei ni en els homes ni en cap criatura; i si cregués que el podia trobar, cap treball no se'm faria massa gran. Mostreu-me, Senyor, on el puc trobar, perquè baldament calgui anar darrere un gosset que em doni el remei, ho faré".» [Aut. 23]

«I així, d'ençà d'aquell dia, restà lliure d'aquells escrúpols i creia ben cert que Nostre Senyor l'havia vol-

gut alliberar per la seva misericòrdia.» [Aut. 25]

«Durant aquest temps Déu el tractava com un mestre d'escola tracta un nen quan l'ensenya [...], creia evidentment, i sempre ho ha cregut, que Déu el tractava d'aquesta manera.» [Aut. 27]

«... sortí cap a Barcelona per embarcar-se. I encara que s'oferien acompanyar-lo, volgué anar tot sol, ja que volia tenir només Déu per refugi. I un dia, a uns que insistien [...] els digué que encara que fos fill o germà del duc de Cardona no el prendria per company. Perquè desitjava tenir tres virtuts: caritat, fe i esperança; i si portava un company, quan tingués fam esperaria ajuda d'ell, i quan calgués l'ajudaria a aixecar-se i d'aquesta manera també confiaria en ell i li tindria afecte per causa d'aquestes coses. I deia que aquesta confiança i afecte i esperança volia tenir-la només en Déu. I això ho sentia en el seu cor de la mateixa manera que ho deia.» [Aut. 35]

Això mateix que ell ha viscut, espera de tota persona que vulgui incorporar-se al cos de la Companyia.

«... pelegrinant durant un altre mes sense diners [...] perquè es pugui acostumar a mal menjar i a mal dormir; així mateix perquè, deixant tota la seva esperança que podria tenir en diner o en altres coses creades, les posi plenament, amb veritable fe

i amor intens, en el seu Creador i Senyor.»⁴ (Constitucions 67)

«... com més un es lligui amb Déu nostre Senyor, i més liberal es mostri amb sa divina majestat, més liberal sentirà el Senyor amb si mateix, i serà així més disposat a rebre en el futur gràcies i dons espirituals més grans.» (Constitucions 282)

La mateixa experiència vital ha anat ensenyant a Ignasi que l'essencial no és fer sinó deixar-se fer per la misericòrdia de Déu, que se'ns ofereix anticipadament. Aquesta experiència vital, a més a més, el va conduint a reconèixer tant de bé rebut de Déu al llarg de la vida. Per això convida els exercitants que s'introdueixen a fer l'experiència dels Exercicis Espirituals a fer el mateix camí, i sobretot quan es disposin a retornar a la vida quotidiana, a fi que la seva vida sigui resposta amorosa a tant de bé rebut. Igualment convida a prendre consciència que fins i tot les nostres consolacions són possibles gràcies a aquesta «anticipació de l'amor» que Déu ens té i que consolant-nos ens manifesta. I que els nostres temors poden esvair-se quan s'obren confiadament a aquest amor seu que treballa en nosaltres.

«Finalment, si tot ho heu donat a Déu, deixeu-vos guiar per Déu i feu, no a la vostra manera, sinó a la manera de Déu.»⁵

«Aquí serà demanar coneixement intern de tant de bé rebut, per tal que jo, enterament reconegut, pu-

gui en tot estimar i servir sa divina majestat... El primer punt és re-treure a la memòria els beneficis rebuts de creació, redempció i dons particulars, ponderant amb molt d'afecte quant ha fet Déu nostre Senyor per mi, i quant m'ha donat del que té, i, a més, que el mateix Senyor desitja donar-se'm tant com pot segons el seu diví disseny. I després reflectir en mi mateix, considerant amb molta raó i justícia el que jo, de part meua, he d'oferir i donar a sa divina majestat, a saber, totes les meves coses i a mi mateix amb elles [...]. El segon, mirar com Déu habita en les creatures [...] i així en mi donant-me l'ésser, el viure, el sentir i fent-me entendre; i també fent de mi temple seu, essent creat a semblança i imatge de sa divina majestat.» [EE 233, 234, 235]

«... no és cosa nostra d'aconseguir o conservar devoció crescuda, amor intens, llàgrimes, ni cap altra consolació espiritual, sinó que tot és do i gràcia de Déu nostre Senyor; i perquè no fem niu en coses alienes, i s'alci el nostre enteniment a alguna supèrbia o glòria vana, atribuint-nos la devoció o altres parts de la consolació espiritual.» [EE 322]

«I no tingueu por de l'empresa gran mirant les vostres forces petites, ja que tota la nostra suficiència ha de venir d'aquell que ens crida per aquesta obra, i us ha de donar allò que per al seu servei necessiteu.»⁶

«... ja que Déu nostre Senyor és omnipotent, i gran la seva gràcia, i

aixeca els cors, i el desig de bé de V. R., fa que s'esperí encara alguna cosa on hi ha poca raó d'esperar si només es mirés l'esforç humà.»⁷

Per a Ignasi, l'expressió màxima i definitiva d'aquest amor misericordiós de Déu és la vida de Jesús i la seva entrega a la creu, on aquest amor se'ns dona i del tot. Del cor de Jesús entregat a la creu en brolla el seu Esperit per a nosaltres: una nova expressió de l'amor de Déu que ens precedeix per a prosseguir el camí de Jesús i encertar en la manera de regraciar-lo i servir-lo. Encara que Ignasi parla poc de l'Esperit, és molt present en el seu itinerari. Sovint s'hi refereix quan alguns jesuïtes enviats a missions llunyanes li demanen consignes «clares i distintes». Llavors Ignasi els diu que és l'Esperit qui els guiarà en les coses concretes.

«Imaginant Crist nostre Senyor al davant i posat en creu, fer un col·loqui, com de Creador ha vingut a fer-se home, i de vida eterna a mort temporal, i així a morir pels meus pecats. Altre tant mirant a mi mateix el que he fet per Crist, el que faig per Crist, el que he de fer per Crist, i així, veient-lo d'aquesta manera penjat en la creu, discórrer pel que se m'oferirà.» [EE 53]

«Sobre la instrucció que demaneu per a millor procedir en el diví servei en aquesta missió, espero que us la donarà més completa l'Esperit Sant amb la unció santa i el do de la prudència que us donarà, vistes les circumstàncies particulars.»⁸

«Tot això que es proposa li servirà d'avís, però el Patriarca no se senti obligat a seguir-ho, sinó conforme a allò que la discreta caritat li dicti, després de veure la disposició de les coses presents i la unció de l'Esperit Sant, que principalment ha de seguir-se en totes les coses.»⁹

3.2. Respondre a l'amor: lloar, servir i estimar

Descobert i experimentat l'amor que «ve de dalt» (és de Déu) i que ho anticipa i fonamenta tot, el pelegrí se sent internament mogut a respondre amb amor, preguntant-se per la millor manera de correspondre i disposant-se amorosament i confiadament al que fos (per exemple, a anar a presó). Cada vegada més aquest correspondre, «servint i estimant» es va concretant en la vida de sant Ignasi en una expressió molt seva: «ajudar les ànimes». Expressió que figura múltiples vegades en la seva Autobiografia i que reprèn, formulada d'una altra manera, en l'Examen als candidats de la Companyia. També és el que proposa moltes vegades en les seves cartes. Una de les maneres predilectes d'Ignasi de servir Déu ajudant les ànimes és la conversa espiritual: el seu relat autobiogràfic està marcat per constants recerques de persones espirituals amb qui conversar i d'ofertes de conversa amb altres sobre coses de Déu.

«Quan el pelegrí va comprendre que la voluntat de Déu era que no

es quedés a Jerusalem, rumiava continuament què havia de fer.» [Aut. 50]

«Aquell per amor del qual sóc aquí, me'n traurà, si n'és servit.» [Aut. 60]
«Doncs jo us dic que no hi ha tants grillons ni cadenes a Salamanca, que jo no desitgi encara més per amor de Déu.» [Aut. 69]

«I en tots aquests cinc processos i dues presons, per gràcia de Déu, mai no vaig voler prendre altre procurador o advocat que no fos Déu mateix, en qui tinc posada tota la meva esperança present i futura, mitjançant la seva gràcia divina i favor.»¹⁰

«I amb tot això s'han d'esforçar en les converses espirituals de procurar el major profit intern dels altres, i mostrar el que sabessin i moure a fer el bé els que poguessin.» (Constitucions 115).

«On sigui que us trobeu, voldria que tinguéssiu memòria d'ajudar les ànimes, que tant van costar a Crist nostre Senyor, encara que no fos sinó en converses, exhortacions particulars i, finalment, en allò que còmodament pugueu.»¹¹

En la seva convalescència a Loiola «... quan conversava amb els de casa, esmerçava tot el temps en coses de Déu i d'aquesta manera feia bé a les ànimes.» [Aut. 11] També a Manresa... «conversava de tant en tant amb persones espirituals, les quals li tenien gran confiança i desitjaven parlar amb ell.» [Aut. 21] «... en aquests temps tenia gran

avidesa d'enraonar sovint de coses espirituals i de trobar persones que en sabessin parlar.» [Aut. 34] I a Barcelona: «... abans d'embarcar-se, d'acord amb el seu costum, cercava tota mena de persones espirituals –en ermites allunyades de la ciutat i tot–, per conversar amb elles.» [Aut. 37] Novament a Barcelona, ara de tornada de Terra Santa, va a buscar un monjo que havia conegut a Manresa: «El pelegrí havia conegut a Manresa un frare, crec que de sant Bernat, home molt espiritual, i desitjava estar-se amb ell per aprendre i per poder-se dedicar còmodament a les coses espirituals i fins i tot fer bé a les ànimes.» [Aut. 54] A Salamanca respon als franciscans que l'assetgen a preguntes: «Nosaltres no prediquem, sinó que parlem familiarment amb alguns de coses de Déu.» [Aut. 65] De tornada a la seva terra natal: «En aquest hospital començà a parlar de les coses de Déu amb molts que anaven a veure'l i, per la seva gràcia, va haver-hi força fruit.» [Aut. 88] A Venècia «s'exercitava a donar els exercicis i en altres converses espirituals.» [Aut. 92]¹²

Per a Ignasi aquest «estimar i servir» ha d'estar present, en totes les activitats que emprenguem, siguin quines siguin (importants o discretes, educatives o socials, contemplatives o actives, etc.) i en qualsevol situació vital que ens trobem (riquesa, pobresa, salut, malaltia, èxit, fracàs...). Ve a ser com un far que il·lumina i orienta tota activitat.

En la tasca educativa: «que els mestres tinguin particular intenció, tant durant les classes com fora d'elles, a moure'ls (els alumnes) a l'amor i servei de Déu nostre Senyor i a cultivar aquelles virtuts amb les quals li han d'agradar, i que adrecin tots els seus estudis a aquest fi.» (Constitucions 486)

En qualsevol activitat temporal: «el pes de l'ànima –que és l'amor– es pot alleujar quan fins i tot en les coses baixes i terrenals un no es fa ni baix ni terrenal, sinó que les estima totes per Déu nostre Senyor.»¹³

En tasques administratives i econòmiques «del càrrec de les coses temporals, encara que d'alguna manera sembli i sigui distractiu, no dubto que la vostra santa intenció i direcció de tot el que tracteu a la glòria divina, ho farà espiritual i molt grat a la seva infinita bondat.»¹⁴

En el temps d'estudi i formació: «la finalitat d'un escolar que està al col·legi aprenent és que adquireixi ciència amb què pugui servir Déu nostre Senyor a major glòria seva, ajudant el pròxim, i això demana tot l'home; i no es donaria del tot a l'estudi si dediqués massa temps a la pregària.»¹⁵

En temps de salut i de malaltia: «penso que un servidor de Déu que ha patit una malaltia surt convertit en mig doctor per a redreçar i ordenar la seva vida a la glòria i servei de Déu nostre Senyor.»¹⁶

«... he entès que Déu nostre Senyor us ha visitat amb una malaltia

no pas lleugera. Estic convençut que haureu procurat de treure el fruit que de visitacions semblants vol Déu nostre Senyor que es tregui, la saviesa i caritat infinita del qual, no menys amb les medicines amargues que amb les consolacions molt saboroses, busca el nostre bé més gran.»¹⁷

En l'èxit i en el fracàs, en la consolació i en la desolació: «el Pare celestial la proveeix d'allò que més necessita, perquè no menys en l'adversitat que en la prosperitat, i tant en les afliccions com en les consolacions, mostra l'etern amor seu amb què guia els seus elegits a la felicitat perpètua.»¹⁸

En qualsevol cas, davant de tot el bé rebut, un no es pot quedar sense fer res. Precisament això és el que al pelegrí li dol en un moment de la seva vida en què es descobreix a punt de morir, viatjant per mar de València a Itàlia i enmig d'una terrible tempesta. En els seus escrits anima diverses persones a ser generoses entregant tant de bé rebut.

«Aleshores, examinant-se bé i preparant-se a morir, no podia sentir temor dels seus pecats, ni de ser condemnat. En canvi tenia una gran confusió i dolor perquè creia que no havia aprofitat prou bé els dons i gràcies que Déu nostre Senyor li havia comunicat.» [Aut. 33]

«No ha de quedar-se curt aquell amb qui Déu nostre Senyor ha es-

tat tan generós. Trobarem tant descans i bé com el que fem en aquesta vida.»¹⁹

«Prego a la divina bondat que ens vulgui infondre la seva gràcia, perquè aquí a la terra no amaguem les gràcies i favors que sempre ens fa.»²⁰

«(Nostre Senyor) havent vingut per rescatar-nos, infamat per glificar-nos, pobre per enriquir-nos, sent mort enmig de tanta ignomínia i turment per donar-nos vida immortal i benaurada. Oh, com n'és d'ingrat i dur qui no reconeix en tot això l'obligació de servir diligentment i procurar l'honra de Jesucrist!»²¹

«... que no es vulgui humiliar fins al punt de donar lloc a l'esperit de pusil·lanimitat. Els dons de Déu no s'han d'estimar en poc... i que no es deixi envilir ni decaure d'ànim; i sàpiga que nosaltres estimem en vós els dons de Déu més del que vós mostreu estimar-los.»²²

«Amb obres i veritat mostrin l'amor, i siguin benèfics amb moltes persones, ara servint-les en allò espiritual, ara en allò temporal.»²³

3.3. En tot

Retornar l'amor rebut, estimant i servint en tot. Una primera i principal manera és oferint a d'altres la pròpia experiència espiritual mitjançant els Exercicis, de manera que qui vulgui introduir-se en l'experiència per a treu-

re'n fruit es disposi també a posar en joc tot el seu ésser i del tot. Tractant-se d'una experiència integral i integradora, Ignasi proposa una dialèctica –que no és teòrica sinó existencial– entre l'U (només Déu és Déu, buscar-lo només a ell) i el tot (totes les coses posades al servei d'aquesta recerca, ja que en totes se'l pot estimar i servir). Aquesta dialèctica es troba en diversos moments del procés dels Exercicis.

«Els Exercicis no els havia compost tots a la vegada, sinó que, algunes coses que anava observant en la seva ànima i les trobava útils, creia que també podrien ser útils als altres i aleshores les anotava.» [Aut. 99]

Ja des de bon començament i com a predisposició: «Al qui rep els exercicis aprofita molt d'entrar-hi amb gran coratge i liberalitat envers el seu Creador i Senyor oferint-li tot el seu voler i llibertat, perquè sa divina majestat, tant de la seva persona com de tot el que té, se'n serveixi conforme a la seva santíssima voluntat.» [EE 5]

«...estant així apartat, no tenint l'enteniment dividit en moltes coses, ans posant tot el compte en una de sola –a saber, a servir el seu Creador i aprofitar a la seva pròpia ànima–, usa de les seves potències naturals més lliurement per a buscar amb diligència el que tant desitja; [...] com més la nostra ànima es troba sola i apartada, més apta es fa per a acostar-se i unir-se al seu

Creador i Senyor; i com més així s'atansa, més es disposa per a rebre gràcies i dons de la seva divina i summa bondat.» [EE 20]

En les oracions preparatòries: «L'oració preparatòria és demanar gràcia a Déu nostre Senyor perquè totes les meves intencions, accions i operacions siguin purament ordenades al servei i lloança de sa divina majestat.» [EE 46]

Preparant una sana elecció: «i així qualsevol cosa que jo elegiré ha de ser que m'ajudi per al fi per al qual sóc creat; no ordenant ni duent el fi al mitjà, sinó el mitjà al fi; així com succeeix que molts elegeixen primer casar-se, que és un mitjà, i secundàriament servir Déu nostre Senyor en el casament, i servir Déu és el fi. Així mateix n'hi ha d'altres que primer volen tenir beneficis i després servir Déu en ells.» [EE 169]

La dialèctica del tot i l'u és una manera d'estar en el món que podríem qualificar de «sacramental» o de «permanent diàleg existencial amb Déu en tot». Dialèctica feta de «recerca amorosa d'Aquell que primer m'ha sortit a l'encontre», de «resposta lliure a l'Amor lliure rebut». A això exhorta Ignasi, tant en les Constitucions de la Companyia com en les cartes enviades a diverses persones.

«... siguin exhortats sovint a buscar en totes les coses Déu nostre Senyor, allunyant, quan és possible, de si l'amor de totes les criatures,

per posar-lo en el seu Criador, estimant-lo a ell en totes les coses i totes en ell.» (Constitucions 288)

«... es poden exercitar a buscar la presència de nostre Senyor en totes les coses, com en el conversar amb algú, caminar, veure, assaborir, escoltar, entendre, i en tot el que féssim, ja que és veritat que sa divina majestat, per presència, potència i essència, està en totes les coses.»²⁴

«... per això convindria fer hospitals on es recollissin pelegrins i malalts de mals curables i incurables, donar i fer donar almoines secretes i públiques a pobres, ajudar a casar prostitutes, fer confraternitats per a redimir captius i criar nens expòsits, etc.»²⁵

«... prego al Senyor nostre que per la seva infinita i summa bondat us augmenti sempre a estimar-lo en totes les coses, posant, no en part, sinó en tot, tot el vostre amor i voler en el mateix Senyor, i per ell en totes les creatures.»²⁶

«Fins ara, per la bondat de Déu, sempre hem estat bé, experimentant més i més cada dia la veritat d'aquelles paraules: "com els que no tenen res i tot ho posseeixen (2Co 6,10)". Totes les coses, dic, que el Senyor va prometre donar per afegit a aquells que busquen primer el Regne de Déu i la seva justícia... A vós en especial us convé considerar que, si algun bé teniu, per cap no quedeu atrapat, per res

temporal posseït, dirigint totes les coses al servei d'aquell que us les ha donades.»²⁷

Aquesta manera d'estar en el món demana entrenar-se en l'exercici del discerniment per a encertar, entre el «tot», allò que més condueix al fi que es pretén.

«... tot i que es proposen molts mitjans d'ajudar l'altre, i moltes obres piadoses, la discreció (és a dir, el discerniment) serà la que assenyali quines han d'abraçar-se, ja que totes no es pot, tenint sempre l'ull posat en el major servei de Déu i al bé comú.»²⁸

«Quan són moltes les ocupacions, s'imposa l'elecció i dedicar-se a les més importants, és a dir, de més gran servei diví, de més gran utilitat espiritual per als altres, d'un bé més universal.»²⁹

«... doni'ns el Senyor la llum de la santa discreció (discerniment), perquè de les coses criades en fem ús amb la llum del Creador. Amén.»³⁰

3.4. Com Crist

Atrapat per Jesucrist i apassionadament determinat a seguir-lo, Ignasi entrega les seves armes exteriors (Montserrat) i interiors (Storta). A la capella de la Storta té una experiència nítida que Déu li concedeix allò que buscava: ser posat amb Jesús.

«... resolgué vetllar les armes tota la nit, sense asseure's ni estirar-se, sinó a estones dret, a estones agenollat davant l'altar de Nostra Senyora de Montserrat, on havia decidit de deixar els seus vestits i vestir-se les armes del Crist.» [Aut. 17]

«I un dia, quan era en una església, unes milles abans d'arribar a Roma, mentre pregava, va sentir tal mutació en la seva ànima i va veure tan clarament que Déu Pare el posava amb el Crist, el seu Fill, que no gosaria dubtar d'això.» [Aut. 96]

Aquesta experiència l'ofereix com a invitació a qui fa els Exercicis, en diversos moments, especialment durant la Segona Setmana: escoltar que Crist crida a estar amb ell, a viure i treballar amb ell i com ell, a militar sota la seva bandera, a les verdes i a les madures, encara que això li suposi oprobis, persecucions, i encara que «no estigui de moda» o el món «no ho entengui». I una vegada escoltat tot això, desitjar-ho i demanar gràcia de «ser posat amb Jesús» (no de posar-s'hi ell!).

Primer escoltar la crida: «veure Crist nostre Senyor, rei etern, i davant d'ell tot el món univers, al qual, i a cada u en particular, crida i diu: La meva voluntat és de conquerir tot el món i tots els enemics, i així entrar en la glòria del meu Pare; per tant, qui voldrà venir amb mi ha de treballar amb mi, perquè, seguint-

me en la pena, també em segueixi en la glòria.» [EE 95]

Després pregar desitjant aconseguir aquesta gràcia: «Etern Senyor de totes les coses, jo faig la meva oblació amb el vostre favor i ajuda, davant la vostra infinita bondat, i davant la vostra Mare gloriosa, i tots els sants i santes de la cort celestial, que jo vull i desitjo, i és la meva determinació deliberada, sempre que sigui en major servei i lloança vostra, d'imitar-vos a passar tota mena d'injúries i vituperis, i tota pobresa tant actual com espiritual, sempre que la vostra santíssima majestat em vulgui elegir i rebre en tal vida i estat.» [EE 98]

I també expressar el desig en el col·loqui o diàleg afectiu orant amb el Senyor: «Un col·loqui a nostra Senyora, perquè m'aconsegueixi gràcia del seu Fill i Senyor, per tal que jo sigui rebut sota la seva bandera.» [EE 147]

«... per imitar i assemblar-me més efectivament a Crist nostre Senyor, vull i elegeixo més pobresa amb Crist pobre que riquesa, oprobis amb Crist que n'és ple que honors, i desitjar més de ser tingut per va i foll per Crist, que primer fou tingut per tal, que no pas per savi ni prudent en aquest món.» [EE 167]

Igualment, Ignasi vol que els qui entren a la Companyia i, en general, tot jesuïta, es disposin a viure aquesta experiència que ell descriu sovint com

«vestir-se de la lliurea de Crist», en resonància de l'expressió paulina «revestir-se de Crist». Viure així pot semblar a ulls del món³¹ una pèrdua, però és un guany. El més oposat a la «lliurea de Crist» és l'afany de tenir (avarícia) i de poder i de figurar (ambició). D'aquí se'n segueixen tots els mals.

«Així mateix és de molt advertir als que s'examinen,³² fins a quin punt ajuda i aprofita en la vida espiritual avorrir, en tot i no en part, allò que el món estima i abraça; i admetre i desitjar amb totes les forces possibles allò que Crist nostre Senyor ha estimat i abraçat. Com els mundans que segueixen el món estimen i busquen amb tanta diligència honors, fama i estimació de molt nom a la terra, com el món els ensenya; així els que van en esperit i segueixen de debò Crist nostre Senyor, estimin i desitgin intensament tot al contrari; és a saber, vestir-se amb la mateixa lliurea del seu Senyor pel seu degut amor i reverència.» (Constitucions 101)

«... donant ple senyal que deixen el món i totes les seves pompes i vanitats, per servir en tot el seu Criador i Senyor crucificat per ells.» (Constitucions 66)

«Els³³ van molt animats i consolats esperant de fer servir els seus treballs i la seva vida en el servei diví, en ajuda de les ànimes dels seus súbdits, desitjant d'alguna manera imitar la caritat de Crist nostre Senyor... I es preparen per a donar, no sols doctrina, consell i ajuda es-

piritual a les ànimes, sinó també a donar la vida per elles.»³⁴

«... com més gran desig aconseguim de part nostra, sense ofensa dels altres, de vestir-nos de la lliurea de Crist nostre Senyor, que és d'oprobis, falsos testimonis i de totes altres injúries, més ens aprofitarem en esperit, guanyant en riqueses espirituals.»³⁵

«... importarà per a la conservació i augment de tot aquest cos que es desterrí molt lluny tota mena d'avarícia... Serà també de molta importància per a perpetuar el bon ser de la Companyia excloure'n amb gran diligència l'ambició, mare de tots els mals de qualsevol comunitat.» (Constitucions 816-817)

Sovint Ignasi qualifica aquesta «lliurea de Crist» amb els termes de «pobresa i humilitat». En aquest context s'han d'entendre els vots especials que demana als professors jesuïtes, en els quals es comprometen a ensenyar «nens i rudes» (humils) i no tocar res referent a la pobresa si no és per a accentuar-la més. Igualment convida a tots a estimar la pobresa que Crist va estimar i els pobres, amics de Crist, i això és una gràcia que cal desitjar molt i acollir i agrair quan es concedeix. La pobresa i l'amistat amb els pobres són concretes. Viure-les té concrecions i conseqüències. Viure-les es fonamenta en la percepció sacramental de la realitat: tota persona és imatge de Déu, membre de Crist. Així viscuda, la pobresa per Crist i com Crist és testimonial i apostòlica.

«... la promesa d'ensenyar els nens i persones rudes... es posa en el vot... perquè té més perill de ser oblidada i no realitzada, que altres ministeris més aparents, com són el de predicar, etc.» (Constitucions 528)

«... tots els que faran professió en aquesta Companyia prometin no moure's pel que fa a la pobresa i està escrit en les Constitucions, llevat que d'alguna manera vulguin accentuar-la.» (Constitucions 553)

«Anomeno gràcia la pobresa, perquè és un do de Déu especial... i sent tan estimada de Déu com ho mostra el seu Unigènit, que, deixant el tron reial, va voler néixer i créixer en pobresa. I no tan sols la va estimar en vida, patint fam, set, i no tenint on reclinar el cap, sinó també en la mort, volent ser despulat dels seus vestits i que totes les seves coses, fins l'aigua en la set, li faltessin. La Saviesa, que no pot enganyar-se, va voler mostrar al món com n'era, de preciosa, aquella joia de la pobresa, el valor de la qual el món ignorava, triant-la ell, perquè aquella doctrina seva de "Benaurats els qui tenen fam i set, benaurats els pobres, etc.", no semblés dissonant amb la seva vida. Es mostra de la mateixa manera fins a quin punt aprecia Déu la pobresa, veient com els elegits amics seus... van ser en general pobres... Són tan grans els pobres a la presència divina, que principalment per a ells va ser enviat Jesucrist... [Així], l'amistat amb els pobres ens fa amics del Rei

etern... [i la pobresa] fa l'home lliure d'aquella esclavitud comuna a tants grans del món, en el qual totes les coses obeeixen o serveixen al diner... Aquells que estimen la pobresa han d'estimar-ne les conseqüències, com és ara el menjar, el vestir, el dormir malament i l'ésser menyspreat. Si, per contra, algú estimés la pobresa però no volgués sentir cap penúria, ni conseqüència seva, seria un pobre massa delicat i sens dubte mostraria estimar més el títol que la seva possessió, o estimar-la més de paraula que de cor.»³⁶

«Per diverses cartes entenem que Déu nostre Senyor els visita amb l'efecte de la santa pobresa, és a dir, incomoditat i falta d'algunes coses temporals, les quals serien necessàries per a la salut i benestar del cos. No és poca gràcia que es digna a fer la seva divina bondat en donar-vos a tastar allò que ha d'estar sempre en el desig nostre per a conformar-nos al nostre guia Jesucrist... per més que si ens comparem amb aquells germans nostres de l'Índia, que en tantes fatigues corporals i espirituals van tan mal proveïts d'aliments, no menjant pa en molts llocs, i menys bevent vi, passant amb una mica d'arròs i aigua, o cosa semblant de poc aliment, mal vestits, i finalment en l'home exterior amb força incomoditat, no em sembla pas que el nostre patir sigui massa dur.»³⁷

«Dic que els béns de l'Església, que no són necessaris per a la sustenta-

ció de vostè segons la decència del seu estat, són dels pobres i d'obres pies, i amb gran injustícia se'ls hi pren... Perdoni que li parli així de clar; però l'amor m'hi obliga... i jutjo que necessita que algú li recordi el que toca fer... Aquesta tal obra no és donar riqueses als parents, que en tenen suficients segons el seu estat, ni fer memòries de poc fruit espiritual i poca ajuda del bé comú, sinó donar als pobres i obres pies... Recordi's que no és senyor de la seva hisenda, sinó administrador, i que n'ha de donar compte.»³⁸

«... procureu considerar aquesta o aquella persona, no com a bonica o lletja, sinó com a imatge de la Santíssima Trinitat, com a membre de Crist.»³⁹

«... recordin que han de donar gratis el que gratis van rebre, no demanant ni acceptant cap paga ni almoina... perquè així puguin amb més llibertat i més edificació dels altres procedir en el servei diví.» (Constitucions 565)

Aquest desig d'identificar-se amb Crist, de deixar que Crist es reflecteixi en mi, essent com és tan «alt» demana «baixar» a les profunditats del «coneixement intern» per a poder-se elevar de nou a la transparència d'una vida que, com la de Jesús, consola, anima, aixeca i acompanya com un amic.

«... demanar el que vull: serà aquí demanar coneixement intern del Senyor, que per mi s'ha fet home,

perquè més l'estimi i el segueixi.» [EE 104]

«... mirar l'ofici de consolar que Crist nostre Senyor porta, i comparant com uns amics en solen consolar d'altres.» [EE 224]

3.5. Cap a la plena comunió en Déu

Els Exercicis Espirituals són un mètode mistagògic per a endinsar-se afectivament i activament en el Misteri de Déu a fi d'elegir el voler de Déu per a la pròpia vida, i a fi de viure-ho tot per ell, amb ell i en ell, en comunió amorosa amb Déu, com a amant i amat. S'estableix així una relació que demana de la nostra part un buidar-se, un deixar espai a l'Altre per a fer camí junts. Forma part d'aquesta mistagògia dels Exercicis detectar aquell mal esperit que ens vol allunyar d'aquest camí cap a la comunió amb Déu en tot, i prendre consciència del bon esperit que enforteix aquest recte caminar.

«... amb aquest nom d'exercicis espirituals s'entén [...] qualsevol forma de preparar i disposar l'ànima per a treure de si totes les afecions desordenades i, un cop tretes, buscar i trobar la voluntat divina en la disposició de la pròpia vida.» [EE 1]

«... cada u ha de pensar que molt més s'aprofitarà en totes les coses espirituals, com més sortirà del seu propi amor, voluntat i interès.» [EE 189]

«... l'amor consisteix en comunicació de les dues parts, a saber, a donar i comunicar l'amant a l'amat el que té o del que té o pot; així, al contrari l'amat a l'amant.» [EE 231]

«... el nostre antic enemic (el mal esperit), posant-nos tots els inconvenients possibles per desviar-nos d'allò començat (consolació, fervor interior, percepció de viure íntegrament en comunió amb Déu), posant-nos moltes vegades tristesa sense saber nosaltres per què estem tristos, que ni podem pregar amb alguna devoció, contemplar, ni encara parlar de coses de Déu ni escoltar-les amb cap sabor o gust interior. I no solament això, sinó que si ens troba fluixos i molt humiliats a causa d'aquests pensaments negatius, ens fa pensar que som oblidats de Déu nostre Senyor; i ens sembla que en tot estem apartats de nostre Senyor, i que tot el que hem fet o volíem fer no ha servit de res. I així procura que caiguem a desconfiar de tot... Ara... passa que moltes vegades el Senyor nostre mou i força la nostra ànima a una operació o a una altra, obrint la nostra ànima, és a saber, parlant dins seu sense fer cap soroll de veus, aixecant-la tota al seu diví amor; i nosaltres darrere, que encara que volguéssim no ens hi podríem resistir.»⁴⁰

L'últim i definitiu «sortir» per a entrar en la comunió ja definitiva en Déu es produeix en el moment de la mort. Viscuda en Crist i des de Crist, és un sortir «pasqual».

«... no tinc pena sinó goig en el Senyor Déu nostre, que morint ens va treure el temor de la mort, i resuscitant i pujant al cel ens va mostrar quina era i on, la veritable vida –a la qual s'arriba passant per la mort– en la participació del seu regne i glòria.»⁴¹

Aquest progressiu camí de comunió amb Déu es pot viure en totes les coses, però des de dins. Demana capacitat d'interioritat per a poder percebre l'U present en tot. Per això és un error pensar que la falta de sentiment d'aquesta comunió es deu a «causes externes». Al revés: és un problema de viure les coses externes sense interioritat.

«... us enganyeu pensant que ve del lloc, o dels superiors, o dels germans, la causa de no poder-vos aquietar ni donar fruit en el camí del Senyor. Això ve de dins i no de fora... Podeu mudar de lloc, i de superiors, i de germans, però si no mudeu l'home interior, mai no obrareu bé i en tot lloc sereu el mateix... Així que procureu aquesta mutació i no pas una altra. Així que procureu mudar l'home interior i reduir-lo com a servent de Déu, i no penseu en cap més mutació externa.»⁴²

Pensant en la Companyia, Ignasi considera que aquesta vinculació amorosa i de comunió amb Déu de cada jesuïta és el que més va afavorir la comunió de tot el Cos. Aquesta comunió és un testimoni profètic en el món, an-

ticipatiu d'allò que ens espera i anem buscant. Tal consideració és vàlida no sols per als jesuïtes, sinó per a qualsevol comunitat cristiana que avui vulgui aportar en el nostre món una presència testimonial i profètica. Forma part de la missió ajudar d'altres a entrar en aquesta relació afectiva que és el coneixement de la comunió desitjada per Déu amb cada persona. Així ho expressa a diferents grups de companys enviats en missió.

«El vincle principal per a la unió dels membres entre si i amb el cap és l'amor de Déu nostre Senyor; perquè estant el superior i els inferiors molt units amb la seva divina i summa Bondat, s'uniran molt fàcilment entre ells mateixos pel mateix amor que d'ella davalla, i s'estendrà tam-

bé a tots els pròxims, i en especial al cos de la Companyia.» (Constitucions 671)

«... tingueu per cert que us hem de tenir sempre —en qualsevol estat en què us trobeu— en les entranyes, fent-se més estreta la unió interior, com més us allunyareu de la presència exterior.»⁴³

En les seves activitats apostòliques procurin «moure les ànimes al total coneixement de si mateixes i un coneixement i amor més gran del seu Creador i Senyor... procurant amb desig d'inflamar les ànimes en amor del seu Creador i Senyor.»⁴⁴

«... hi hagi sermons o lliçons sagrades que tinguin per intent més aviat moure l'afecte i formar els costums que il·lustrar l'enteniment.»⁴⁵

4. QÜESTIONS PER A PREGAR I/O COMPARTIR EN GRUP

Sobre l'amor de Déu que s'anticipa

L'amor de Déu en la nostra vida és concret. Evoca, gustant i sentint interinament, situacions i moments de la teva vida en què els hagis experimentat.

Quins sentiments i accions ha despertat en tu l'experiència de l'amor de Déu?

Sobre respondre a l'amor de Déu: lloar, servir, estimar

També la nostra resposta a l'amor de Déu és concreta. De què estàs agraït a Déu?

Quina és avui la teva manera personal i concreta d'«ajudar les ànimes»?

Sobre el «tot»

Dels diferents elements que componen tota la teva realitat (comunitat, professió, economia, relacions personals, treball, estudi, oci, voluntariat...), en quines et sents prou lliure i en quines més atrapat?

Com vius a la pràctica la dialèctica entre l'U (Déu) i el «tot» (totes les coses)? En quins aspectes perceps que et resulta problemàtica o difícil?

Sobre el «com Jesucrist»

En quin sentit puc dir honestament que visc «en sintonia amb el Fill»?

En quines concrecions ho percebo o tinc més gran consciència d'això?

Sobre la plena comunió en Déu

Quines realitats internes i externes em dificulten que em senti vivint en comunió amb Déu?

Com tinc cura de la meva interioritat a fi de saber-me habitat per ell? Com tinc cura de la meva activitat exterior a fi de no passar superficialment per la vida?

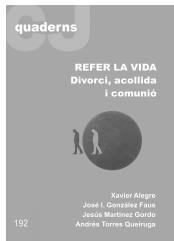
1. *El pelegrí. Autobiografia de sant Ignasi de Loiola*, Barcelona, ed. Claret, 2013. Introducció, notes i comentaris per Josep Mª Rambla Blanch sj. Totes les citacions de l'Autobiografia respondran a aquesta edició i per evitar notes les consignarem com a [Aut].
2. K. RAHNER - P. INHOF, *Ignacio de Loyola*, p. 16, Santander, Sal Terrae, 1979. Encara que es tracti de paraules dirigides als jesuïtes, crec que en el nostre context actual poden ajudar qualsevol persona interessada en l'espiritualitat ignasiana, encara que no sigui jesuïta.
3. *Obras completas de San Ignacio de Loyola*, p. 623, Madrid, BAC, 1963. D'ara endavant citarem com a *Obras completas* els textos d'aquesta edició.
4. El text fa referència a una de les experiències que convida a realitzar a tot jesuïta en el noviciat: els pelegrinatges. S'inspira en els diversos pelegrinatges que Ignasi mateix va fer, sovint sol i a peu, en què és confrontat amb la incertesa i la intempèrie, amb la solitud i la inseguretat, amb la incomoditat i la befa, amb el poc menjar i el poc descansar... de tal manera que un només pugui posar la confiança en Déu.
5. Carta d'Ignasi de Loiola al germà Joan Baptista (maig de 1556), *Obras completas*, p. 951. Aquest germà jesuïta tenia forts desitjos d'estudiar quan, de fet, tothom veia que no tenia aptituds naturals per a això. Ja al final de la vida, Ignasi li escriu aconsellant-lo amb aquell principi espiritual que ha guiat tot el seu pelegrinar: fiar-se de Déu i deixar-lo fer abans que entestar-se a fer segons el propi voler.
6. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Juan Nuñez Barreto (juliol de 1554), *Obras completas*, p. 875. El context d'aquest fragment és el d'una carta enviada al P. Barreto, que havia estat designat per a obrir un front missioner a Etiòpia. El P. Barreto havia mostrat disponibilitat, però es trobava molt limitat per a una empresa tan gran. Això també ens pot passar a nosaltres i la saviesa espiritual de la resposta d'Ignasi ens serveix: la fortalesa per a desenvolupar qualsevol tasca no ve de nosaltres; ve de més enllà de nosaltres i està en nosaltres.
7. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Antonio Soldevila (abril de 1556), *Obras completas*, p. 946. Soldevila era un jesuïta complicat, una mica independent i singular, i que acostumava a generar problemes allà on era destinat. En aquest context la frase d'Ignasi expressa bé el seu sentir: fins i tot allà on humanament hi ha poc a esperar, l'amor de Déu pot obrir meravelles.
8. *Obras completas*, p. 876. Aquest és un altre fragment de la carta d'Ignasi al P. Nuñez Barreto, enviat a obrir la missió a Etiòpia. El P. Barreto demanava consignes concretes sobre la manera de procedir en la nova missió. Ignasi el remet a l'Esperit Sant.
9. *Obras completas*, p. 916. De nou Ignasi indica al P. Barreto com una mirada atenta a la realitat i l'escolta de les mocions de l'amor de Déu en nosaltres (l'Esperit) és el que mou a prendre les accions necessàries perquè aquest amor de Déu arribi a tots a través d'elles.
10. Carta d'Ignasi de Loiola al rei de Portugal, Joan III (març de 1545), *Obras completas*, p. 662. El motiu d'aquesta carta, una vegada la Companyia es va establir a Portugal, és notificar directament al monarca les raons de les persecucions que va patir, a fi que no se li presenti una realitat desfigurada de la seva persona. Trobem en l'escrit un tema que ja hem vist: suportar presons i persecucions en amor i servei de Déu és possible perquè ell anticipa el seu amor i la seva gràcia.
11. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Simón Rodrigues (octubre de 1555), *Obras completas*, p. 936.
12. Els Exercicis són, doncs, per a Ignasi, una d'entre aquestes «altres maneres de conversar espiritualment»; segurament la més apreciada. L'acompanyament en els exercicis no és una predicació, sinó una conversa espiritual que vol ajudar les persones a «buscar i trobar la voluntat divina» per a la seva vida. No és d'estranyar, doncs, que Ignasi desitgi que els jesuï-

- tes siguin destres en l'art de la conversa espiritual (Constitucions, 115, 157).
13. Carta d'Ignasi de Loiola al bisbe de Targa, Manuel Sanches (maig de 1547), *Obras completas*, p. 690.
 14. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Manuel Godinho (gener de 1552), *Obras completas*, p. 781. El P. Godinho, que s'havia dedicat a ministeris espirituals, havia rebut la missió de tenir cura de l'administració i economia del col·legi de Coïmbra, tasca que se li va fer costa amunt d'integrar. En la seva resposta, Ignasi insisteix en la seva màxima de «servir i estimar... en tot».
 15. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Antonio Brandao (juny de 1551), *Obras completas*, p. 762. No se serveix i s'estima més Déu en la pregària que en l'estudi. En totes dues coses, i cada una al seu moment!
 16. Carta d'Ignasi de Loiola a Isabel Roser (novembre de 1532), *Obras completas*, p. 617.
 17. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Teutonio de Braganza (gener de 1554), *Obras completas*, p. 846.
 18. Carta d'Ignasi de Loiola a la senyora Magdalena Domenech (gener de 1554), *Obras completas*, p. 847.
 19. Carta d'Ignasi de Loiola al seu germà Martín de Oñaz (juny de 1532), *Obras completas*, p. 615.
 20. Carta d'Ignasi de Loiola a Juan Verdolay (juliol de 1537), *Obras completas*, p. 739.
 21. Carta d'Ignasi de Loiola als estudiants del col·legi de Coïmbra (maig de 1547), *Obras completas*, p. 684.
 22. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Felipe Leerno (desembre de 1553), *Obras completas*, p. 842. Pel que sembla, el P. Leerno estava passant un període d'aridesa, baixa autoestima i desconfiança espiritual. Ignasi el convida a descobrir els dons de Déu presents en la seva persona.
 23. Carta d'Ignasi de Loiola als jesuïtes enviats a ministeris (setembre de 1549), *Obras completas*, p. 741.
 24. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Antonio Brandao (juny de 1551), *Obras completas*, p. 913. En aquesta carta Ignasi proposa al P. Nuñez una sèrie d'instruccions per a la missió d'Etiòpia. En el conjunt de la carta pot apreciar-se el desig d'Ignasi de fer valer «tota manera» de servir Déu en profit de les ànimes. Destaquem en concret el que avui anomenaríem «accions socials», que formen part també d'aquesta «tota manera».
 25. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Juan Nuñez (febrer de 1555), *Obras completas*, p. 913. En aquesta carta Ignasi proposa al P. Nuñez una sèrie d'instruccions per a la missió d'Etiòpia. En el conjunt de la carta pot apreciar-se el desig d'Ignasi de fer servir «tota manera» de servir Déu en profit de les ànimes. Destaquem en concret el que avui anomenaríem «accions socials», que formen part també d'aquesta «tota manera».
 26. Carta d'Ignasi de Loiola a la seva germana Magdalena (maig de 1541), *Obras completas*, p. 641.
 27. Carta d'Ignasi de Loiola a Pedro Contarini (agost de 1541), *Obras completas*, p. 631.
 28. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Juan Pelletier (juny de 1551), *Obras completas*, p. 774. Es tracta d'una carta amb instruccions completes sobre la manera de procedir de la Companyia en els seus ministeris per a ajudar els altres. Com que hi ha molts ministeris possibles i no es poden fer tots, cal recórrer al discerniment per a agafar els que més ajuden.
 29. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Fluvio Androzzi (juliol de 1556), *Obras completas*, p. 957.
 30. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Adrián Adriaenssens (maig de 1556), *Obras completas*, p. 949.
 31. En els textos que hi ha a continuació Ignasi utilitza la paraula «món» en el sentit de l'Evangeli de Joan, en què el món ni rep ni coneix Jesús i es diu que els deixebles «no són del món». «Món» seria pràcticament equivalent a «mundà»: una manera d'estar en el món superficial, epidèrmica i intranscendent.
 32. Es refereix als qui demanen ingressar a la Companyia de Jesús.
 33. Ignasi es refereix als jesuïtes enviats a la missió d'Etiòpia.
 34. Carta d'Ignasi de Loiola a Claudi, emperador d'Etiòpia (febrer de 1555), *Obras completas*, p. 907.
 35. Una carta, tota ella, en la qual Ignasi dóna notícia a Joan III de la raó de les persecucions que ha patit, sense ell desitjar-ho ni buscar-ho, a causa de Jesucrist. *Obras completas*, p. 663.
 36. Carta d'Ignasi de Loiola als jesuïtes del col·legi de Pàdova (agost de 1547), *Obras*

- completas*, ps. 701-704. La precària situació econòmica d'aquest col·legi feia que els jesuïtes visquessin en gran penúria. Ignasi els anima a viure-la com Crist i per amor a Crist.
37. Carta d'Ignasi de Loiola als jesuïtes de diverses parts d'Europa (desembre de 1552), *Obras completas*, p. 802.
 38. Carta d'Ignasi de Loiola a Francisco Jiménez de Miranda (juliol de 1555), *Obras completas*, ps. 929-930. Francisco Jiménez era abat de Salas (Burgos). Davant el mal ús que feia dels béns de l'Església, Ignasi l'amonesta amb claredat i decisió.
 39. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Emerio de Bonis (maig de 1556), *Obras completas*, p. 952.
 40. Carta d'Ignasi de Loiola a Teresa Rejadell (juny de 1536), *Obras completas*, ps. 625-627. Ignasi va mantenir una àmplia correspondència espiritual amb Teresa Rejadell, religiosa del convent de Santa Clara de Barcelona.
 41. Carta d'Ignasi de Loiola a la vídua de Joan Boquet (agost de 1554), *Obras completas*, p. 884. Boquet havia estat un gran benefactor d'Ignasi i la Companyia, a Barcelona. En aquesta carta, Ignasi, assabentat de la seva mort, transmet el seu condol a la vídua.
 42. Carta d'Ignasi de Loiola a Bartolomé Romano (gener de 1555), *Obras completas*, ps. 897-898. Aquest jesuïta estava desil·lusionat en el seu lloc de missió i creia que les causes d'això eren «exterior». Ignasi el convida aquí a mirar cap a dins.
 43. Carta d'Ignasi de Loiola al P. Melchor Carneiro (febrer de 1555), *Obras completas*, p. 918. El P. Carneiro havia estat enviat recentment a la missió d'Etiòpia. En aquest context s'inscriuen aquestes afectuoses línies de sant Ignasi.
 44. Carta d'Ignasi de Loiola als jesuïtes enviats al Concili de Trento (gener de 1546), *Obras completas*, p. 669. En aquesta carta Ignasi li ofereix una sèrie de consignes sobre la manera de procedir durant la seva estada en el concili.
 45. Carta d'Ignasi de Loiola als jesuïtes enviats a ministeris (setembre de 1549), *Obras completas*, p. 743.

Quaderns CJ

Els Quaderns són el fruit més destacat de la reflexió del Centre d'estudis Cristianisme i Justícia. En un format clar, i amb una clara voluntat divulgadora, els quaderns aborden aquelles qüestions fonamentals que afecten en l'actualitat el diàleg fe i justícia.

Papers

En un format breu i fàcil de llegir es sintetitza la presentació d'un tema d'actualitat. Els Papers més que oferir respostes tancades pretenen despertar en el lector l'interès per seguir buscant i reflexionant. Entenen però que la brevetat no va renyida ni amb el rigor ni amb la profunditat.

Les publicacions de Cristianisme i Justícia les pots trobar a

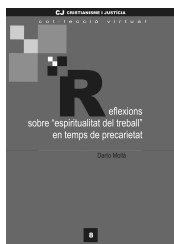
www.cristianismeijusticia.net

Visita el nostre web per conèixer-les!

Col·lecció EIDES

"Ajudar", amb aquest verb, Ignasi de Loiola expressà modestament el seu gran desig de fer el bé als altres. Sota aquest lema de servei i senzillesa, l'Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES) ofereix aquesta sèrie de materials ignasians.

Col·lecció virtual

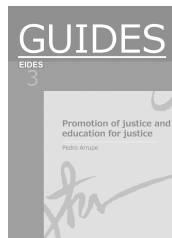

La col·lecció virtual és la nostra col·lecció que es publica només a la web. Són quaderns que per la seva extensió

o pel seu format i estil diferents no hem editat en paper però que tenen el mateix rigor, sentit i missió que els nostres quaderns CJ i per això volem es difonguin per la xarxa.

GUIDES

La versió anglesa de l'EIDES, que trobareu només en format virtual.

«Ajudar», amb aquest verb, Ignasi de Loiola expressà modestament el seu gran desig de fer el bé als altres.

Sota aquest lema de servei i senzillesa, l'Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES) ofereix aquesta sèrie de materials ignasians.

Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES) Col·lecció «Ajudar»

68. J. ROIG. El creixement espiritual - 69. L. YLLA - X. MELLONI - J. M. RAMBLA - D. OLLER. De què parlem quan parlem d'interioritat? - 70. P. TRIGO. Pere Claver, esclau dels esclaus - 71. J. GLÉNISON. Una interpretació contemporània dels Exercicis de sant Ignasi - 72. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (3) - 73. J. MENACHO. «Per què aparegui la divinitat que treballa en nosaltres» - 74. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (4) - C. MARCET. Ignasi de Loiola: un itinerari vital

Els títols d'aquesta col·lecció es poden descarregar d'internet a: www.cristianismejusticia.net/eides

La Fundació Lluís Espinal envia gratuïtament els quaderns EIDES a tothom que ho sol·licita. Si vostè desitja rebre'ls, demani'ls a Cristianisme i Justícia.

Cristianisme i Justícia

Roger de Llúria 13 - 08010 Barcelona
93 317 23 38 - info@fespinal.com
www.cristianismejusticia.net

cristianismejusticia

cijusticia

fespinal89

www.cristianismejusticia.net/eides